

ODDER KOMMUNE

Plan for rent drikkevand - 2023



Resume vedr. igangsatte projekter:

BNBO:

Risikovurdering udarbejdet af Niras samt det videre arbejde blev godkendt af MTK den 28.04.2020. Der blev afholdt møder med de berørte vandværker før sommerferien 2020. I efteråret 2020 vedtog Miljø-, Teknik- og Klimaudvalget, at de vedtagende BNBO'er skulle genberegnes. BNBO'erne blev genberegnet og godkendt af Miljøstyrelsen i foråret 2021. Der har efterfølgende været afholdt møder mellem Niras, lodsejere, vandværker og forvaltningen om mulighederne for grundvandsbeskyttelse. Niras udsendte i september 2021 forslag til aftaler, hvorefter der er foretaget forhandlinger, som indtil 01.09.2023 har resulteret i 2 frivillig aftaler, 3 frivillige aftaler på ekspropriationslignende vilkår (aftalerne ligger hos SKAT til afgørelse), 2 forpagtningsaftaler og 1 købsaftale.

I juni i år kom der en udmelding fra Miljøstyrelsen om, at der kommer en lovændring, der forpligtiger kommunerne til at give forbud mod anvendelse af sprøjtemidler i BNBO. Det forventes, at lovændringen træder i kraft midt i 2024.

Indsatsplaner:

Miljøstyrelsen har i 2021 igangsat en revurdering af særlige drikkevandsinteresseområder i Odder Kommune, da der er sket flere ændringer i bla. indvindingstilladelser. Herefter skal kommunen opdatere og evt. revurdere indsatsplanerne.

Dette gælder også indvindingsoplandene for Amstrup Ege Vandværk, Kildepladsen Troldbjerg – Fenstenværket og Gylling Vandværk

Skovrejsning ved Odder Vandværk, Boulstrupværket:

Handleplan for skovrejsning ved Boulstrup blev behandlet på Byrådsmøde den 30. august 2021, hvor Byrådet følger forvaltningens indstilling om at igangsætte undersøgelse om jordfordeling. Forundersøgelsen viser, at der er muligheder, som der arbejdes videre med. Kommunalbestyrelsen orienteres hver 6. måned om status.

Naturstyrelsen har i år fået en mulighed for at indgå en købsaftale med arealer inden for skovrejsningsområdet, under forudsætning af salg af kommunalt areal ved Hou. Ankestyrelsen har tilbagemeldt, at arealet ikke kan sælge uden offentlig udbud. Der vil blive undersøgt andre muligheder.

Lossepladser:

Ultimo 2021 igangsatte Odder Kommune undersøgelse for PFAS på 2 lossepladser – Bredkjær og Morsholt Lossepladser. Der er registreret PFAS over grænseværdien for de 4 PFAS-parametre: PFOS, PFOA, PFNA og PFHxS.

Miljøstyrelsen har afgjort, at Odder Kommune analyserer for PFAS ved de regelmæssige monitoringer på de 2 lossepladser.

Indhold

Indledning	4
Kommunalbestyrelsen vil sikre fortsat rent drikkevand.....	4
Planens indhold	4
Samarbejde og dialog	4
Status for drikkevandets kvalitet i Odder Kommune	5
Beskrivelse af igangsatte og planlagte initiativer for at sikre rent drikkevand.....	9
Vandområdeplaner	9
Kommuneplan 2017 - 2033.....	10
Indsatsområder.....	10
Administrationspraksis for indsatsplaner	10
Indsatsplaner for fire områder med særlige drikkevandsinteresser samt 5 indvindingsoplande	10
Indsatsplan for Boulstrup	11
Indsatsplan for Tunø	12
Indsatsplan for Hundslund (Hovedgård).....	12
Indsatsplan for Fillerup.....	12
Indsatsplan for Amstrup Ege Vandværk, Kildepladsen Troldbjerg - Fenstenværket, Gylling og Stenkalvens Vandværker	13
Vandforsyningsplan for Odder Kommune	13
BNBO projekt.....	13
Skovrejsning	14
Sløjfning af brønde og boringer.....	16
Husdyrgodkendelser og grundvand	16
Ekstensivt landbrug - dyrkningsaftaler	16
Privat forbrug af sprøjtemidler	17
Anden beskyttelse af grundvand	17
Skema – overblik over igangsatte og planlagte initiativer	17
Ide-katalog: Oversigt over forslag til rundvandsbeskyttelse.....	19
Organisering og finansiering af opgaver med drikkevandsbeskyttelse	19

Bilag 1 : Administrationspraksis for udarbejdelse af indsatsplaner, 25.09.2012, version 1 af 11.07.2019

Indledning

Kommunalbestyrelsen vil sikre fortsat rent drikkevand.

Kommunalbestyrelsen i Odder Kommune vil sikre, at der fortsat er rent drikkevand i hele kommunen. I politik for Teknik og Miljø er et af pejlemærkerne "Rent vand til alle – også de næste generationer". Kommunalbestyrelsen besluttede på møde d. 12. marts 2012, at der skal udarbejdes en bindende plan for, hvordan kommunen offensivt tager konkrete skridt hertil. Kommunalbestyrelsen vedtog samtidigt, at samarbejde og dialog med borgere, lodsejere, landbrug og vandværker vægtes højt og skal lede til konkrete politiske beslutninger.

Planens indhold

Dette dokument er Kommunalbestyrelsens plan, der skal sikre, at der sker et målrettet arbejde i Odder Kommune med henblik på at sikre fortsat rent drikkevand.

Planen beskriver indledningsvist en status for drikkevandets kvalitet på parametre som nitrat og pesticider og redegør for, om krav til drikkevandskvaliteten er opfyldt, og hvor de i givet fald ikke er.

Derefter beskrives de planlagte og igangsatte tiltag, som vil medvirke til at sikre fortsat rent drikkevand i Odder Kommune. Nogle af disse tiltag er betinget af lovkrav og andre har baggrund i Kommunalbestyrelsens arbejde.

Tiltagene beskrives overordnet med den effekt, de har for grundvandsbeskyttelsen, hvordan interessenter inddrages samt tidsplan for gennemførelse.

Der redegøres kort for fordeling af opgaver hos staten, kommunen og vandværkerne.

Planen skal give overblik over det samlede arbejde for grundvandsbeskyttelse, der foregår i Odder Kommune.

Planen skal samtidigt være dynamisk i forhold til at optage nye initiativer, og planen vil derfor blive forelagt Udvalget for Klima og Plan til en årlig status.

Samarbejde og dialog

Kommunalbestyrelsen vægter samarbejde og dialog med borgere, lodsejere, landbrug og vandværker højt og disse vil derfor i høj grad blive inddraget ved planlægning og gennemførelse af initiativer.

Planen vil løbende blive forelagt Vandrådet i Odder Kommune og andre interessenter med henblik på information og dialog om planen og initiativer heri, og med opfordring til at bidrage i samarbejde for at sikre rent drikkevand.

Status for drikkevandets kvalitet i Odder Kommune

Nitrat

Tilstedeværelsen af nitrat i grundvandet i Danmark er primært forårsaget af den kvælstofomsætning, der foregår ved dyrkning af jorden. En meget stor del af de områder, hvorfra der indvindes grundvand i Odder Kommune, er opdyrkede. Jordlagene kan rense det nedsivende vand for nitrat, idet jordlagene har en naturlig nitratreduktionskapacitet. Ved denne nedbrydningsproces dannes sulfat, hvorfor sulfatindholdet i grundvandet ofte stiger i takt med at jordlagene nedbryder nitraten. Jordens evne til at nedbryde nitrat opbruges efterhånden, som nitraten bliver ved med at sive ned fra overfladen. Når dette sker, vil der kunne optræde nitrat i grundvandet.

Målinger af nitratindholdet i drikkevandet viser, at alle vandværkerne i kommunen overholder kravene til nitrat i drikkevandet. Grænseværdien er 50 mg nitrat/liter. Der ses dog en stigende eller forhøjet indhold af sulfat i ca. hver 4. vandværksboring.

Tunø Bys Vandværk har haft succes med at løse problem med forhøjet nitratindhold ved udlægning af beskyttelseszone omkring drikkevandsboringerne. Nitratindholdet i boringerne ligger nu på 11 - 12 mg nitrat/l (målt i 2019) - en markant reduktion fra niveauet på 175 mg nitrat/l omkring år 1990. Nitratindholdet ved Stenkalvens Vandværk ligger på 17 mg/l i 2020. Arealerne omkring vandværkets boring har ligget brak siden 2003.

Pesticider

Fund af pesticidrester i drikkevandet er et stigende problem i hele landet og det medfører, at flere og flere boringer bliver lukket. I de seneste år er der analyseret for mange flere pesticider, hvor N,N-dimethylsulfamid (DMS), desphenylchloridazon (DPC), 2,6-dichlorbenzamid (BAM), methyldesphenylchloridazon (MDPC) og 2,6-dimethyl-phenylcarbamooyl-methansulfonsyre udgør de 5 hyppigste fundne stoffer i vandværksboringer – se rapport "Grundvandsovervågning 2021" fra GEUS – www.grundvandsovervaagning.dk. Der ud over er der fundet trifluoreddikesyre og PFAS i vandværksboringerne.

De pesticider, der gennem årene er fundet i grundvandet på landsplan, har været godkendt gennem Miljøstyrelsens godkendelsesordning. Godkendelsesordningen er således ikke i sig selv nogen garanti for, at der ikke sker forurening, da ordningen ikke omfatter alle jordtyper.

Miljøstyrelsen har på baggrund af ny viden om sprøjtemiddelfølsomme sandjorde, udpeget sprøjtemiddelfølsomme indvindingsområder (SFI) og indsatsområder inden for disse. Udpegningen er sket inden for OSD og indvindingsoplande til almene vandforsyninger udenfor OSD. I Odder Kommune er der ikke udpeget SFI-områder.

Drikkevandet kontrolleres løbende, og resultaterne viser fund af pesticidrester i op mod hver 4. boring i Odder Kommune.

I 1998 fik vandværker i Odder kommune første gang analyseret deres boringer for 30 pesticider. Der blev blandt andet fundet BAM i koncentrationer over grænseværdien hos tre vandværker – Hou Vandværk, Falling-Aalstrup Vandværk og Gylling Vandværk.

Hou Vandværks og Falling-Aalstrup Vandværks boringer blev på den baggrund sløjfet, og vandværkerne fik efterfølgende vand fra henholdsvis Odder Vandværk og vandværket "Skovkilde".

Gylling Vandværk har siden 1998 undersøgt flere muligheder for at løse problemet med BAM i boringerne. I 2009 bliver vandværket påbudt at få leveret vand fra Odder Vandværk. Vestre Landsret har i maj 2013 erklæret Odder Kommunes påbud ugyldigt. I samme periode har vandværket

etableret en ny boring, samt renoveret en anden boring. Der er fortsat BAM i Gylling Vandværks boringer, dog under grænseværdien. Gylling Vandværk har sidste år etableret en ny kildeplads med en boring mellem Falling og Aalstrup. Det ventes, at den tages i brug i år.

Siden 1998 er der fundet følgende pesticider / nedbrydningsprodukter i vandværksboringer i Odder Kommune:

- BAM – nedbrydningsprodukt fra ukrudtsmiddel Prefix eller Casoron
- Bentazon – sprøjtegift mod ukrudt
- Dichlorprop – sprøjtegift mod ukrudt
- Desethyl-desisopropyl-atrazin (DEIA) – nedbrydningsprodukt fra atrazin
- Desphenyl-chloridazon – nedbrydningsprodukt fra chloridazon
- N,N-Dimethylsulfamid (DMS) – nedbrydningsprodukt fra tolyfluamid
- Ethylentiurea (ETU) – organisk svovlforbindelse
- Pentachlorphenol (PCP) – bakteriedræbende middel
- Trifluoreddikesyre (TFA) – nedbrydningsprodukt fra fluorerede kølemidler eller fra pesticider
- Tetrachlorethylen – opløsningsmiddel
- 2-(2,6-dichlorphenoxy)propionsyre (2,6-DCPP) – nedbrydningsprodukt fra dichlorprop

På følgende vandværker er der fundet en eller flere pesticider/ nedbrydningsprodukter i drikkevandet inden for de sidste 5 år:

- Kildepladsen Troldbjerg, Fenstenværket:
BAM og trifluoreddikesyre (koncentrationer under grænseværdien)
- Gylling Vandværk:
BAM, desphenyl-chloridazon, N,N-Dimethylsulfamid (DMS) og trifluoreddikesyre (TFA) (koncentrationer under grænseværdien)
- Odder Vandværk
Desphenyl-chloridazon og trifluoreddikesyre (koncentrationer under grænseværdien)
- Alrø Vandværk
Ethylentiurea (ETU) (koncentration under grænseværdien)
- Balle Vandværk
Trifluoreddikesyre (TFA) (koncentration under grænseværdien).
- Dyngby Strands Vandværk
Trifluoreddikesyre (TFA) (koncentration under grænseværdien).
- Hadrup Vandværk
Trifluoreddikesyre (TFA) (koncentration under grænseværdien).
- Oldrup Vandværk
Trifluoreddikesyre (TFA) (koncentration under grænseværdien).

Bakterier

Vandværkerne får jævnligt undersøgt drikkevandet for bakterier.

Drikkevandet analyseres blandt andet for coliforme bakterier, kimtal og E-coli.

Hvis der konstateres høje indhold af coliforme bakterier, kimtal eller E-coli, tager kommunen kontakt til vandværket og embedslægen om tiltag som kogepåbud eller nye vandanalyser. Ved kogepåbud informerer vandværket borgerne via omdeling af informationsbrev / sms / mail, og kommunen informerer på hjemmesiden.

Tiltag der iværksættes i forbindelse med en bakteriologisk forurening

- Kommunen får oplysning om, at drikkevandet ved et vandværk er forurennet – coliforme bakterier, kimtal, e-coli
- Kommunen tager kontakt til vandværket
- Har der været ændringer på vandforsyningsanlægget?
- Embedslægen kontaktes og tiltag om ny vandprøve eller kogepåbud besluttet
- Kommunen kontakter vandværket om tiltag
- Vandværket undersøger eventuelt vandforsyningsanlægget for forureningskilde
- Ved kogepåbud:
 - Vandværket informerer forbrugerne både ved kogeanbefaling og ved ophør af kogeanbefaling.
 - Kommunen informerer på kommunens hjemmeside om kogeanbefaling og ved ophør af kogeanbefaling
- Ny vandprøve udtages hurtigst mulig
- Der er hele tiden en dialog mellem kommunen, embedslægen og vandværket indtil drikkevandet er rent igen.

Faktaboks: Procedure ved bakteriologisk forurening

Akutte forureninger

Akutte forureninger, hvor der konstateres et forhøjet indhold af bakterier eller kemiske stoffer håndteres i overensstemmelse med "Indsatsplan for drikkevandsforurening". Indsatsplanen er udarbejdet sammen med Aarhus, Samsø og Skanderborg Kommuner samt Østjyllands Brandvæsen.

Indsatsplanen angiver ansvarsfordeling og procedurer for håndtering af den akutte fase, opfølgning og sikring af vandleverancer til forbrugerne indtil situationen er normaliseret.



Jordforurening

Forurening af jord kan udgøre en forureningstrussel for grundvandet. I Odder Kommune har Region Midtjylland, som er myndighed på jordforureningsområdet, registreret en række ejendomme efter jordforureningsloven. Registreringen sker, enten fordi der er konstateret en forurening eller fordi man har kendskab til, at

der er foregået aktiviteter på ejendommen, som man erfaringsmæssigt ved, har kunnet medføre jordforurening. De fleste af disse registrerede forureninger udgør ikke en trussel for grundvandet. Ved Stationsvej 11, Boulstrup var der registreret en jordforurening med chlorerede opløsningsmidler, og der blev fundet chlorerede opløsningsmidler under grænseværdien i drikkevandet ved Boulstrup Vandværk for nogle år siden.

Regionen har siden 2002 foretaget undersøgelser for at fastlægge omfanget af forureningen. Primo 2018 besluttede Region Midtjylland, at der skulle ske en oprensning på ejendommen, og dette arbejde blev påbegyndt i 2020. Den 18.02.2020 blev oprensningsanlægget indviet og oprensningen blev sat i gang. Sidst i august 2020 blev oprensningen færdig, og der blev oprenset 585 kg chlorerede opløsningsmidler. Der er fortsat en mindre restforurening, som Region Midtjylland holder øje med, så den ikke forurener grundvandet. Den 02.10.2020 blev der afholdt et lukket arrangement for regionen, politikere, lokalråd, entreprenør og forvaltningen, for at fejre afslutning på oprensningsprojektet.

Lossepladser

I Odder Kommune er der 2 gamle lossepladser – Bredkjær Losseplads, der blev anvendt til 1981 og Morsholt Losseplads, der blev anvendt til 1979. Bredkjær Losseplads ligger i indsatsområdet Boulstrup, og Morsholt Losseplads ligger i indsatsområdet Fillerup. Odder Kommune bruger Rambøll som konsulent til at foretage monitoring på begge lossepladser. Monitoring omfatter prøvetagning af perkolat og grundvand samt vurdering af analyseresultaterne.

En miljøkonsekvensvurdering på begge lossepladser viser, at der umiddelbart ikke er en risiko for grundvandet, og monitoringen skal fortsætte.

I 2016 søgte Odder Kommune og fik tilskud til at undersøge om der dannes nok methan på de 2 lossepladser til at der kan etableres biocoverløsninger, som kan mindske udledning af drivhusgasser. Undersøgelsen viste, at der ikke dannes nok methan til etablering af biocoverløsning. Ultimo 2021 igangsatte Odder Kommune undersøgelse for PFAS på de 2 lossepladser. PFAS (perfluoralkylforbindelser) er en samlebetegnelse for en række flourholdige, svært nedbrydelige, miljøfarlige stoffer herunder PFOS. Der er registreret PFAS over grænseværdien for de 4 PFAS-parametre: PFOS, PFOA, PFNA og PFHxS.

På Morsholt Losseplads blev græs og mælk fra græssende kvæg samt bær fra træer også analyseret, og der blev ikke fundet værdier over grænseværdien. Miljøstyrelsen har på baggrund af rapporterne for begge lossepladser afgjort, at Odder Kommune også skal analysere for PFAS på begge lossepladser.

Mængder af rent drikkevand i Odder

Vandværkerne udnytter ca. 75 % af den vandmængde, som de har tilladelse til at indvinde.

I nedenstående tabel vises vandværkerne i kommunen med oplysninger om vandforbrug samt antal af forbrugere. En forbruger svarer til en husstand som typisk omfatter flere personer.

Vandværker markeret med fed skrift er i Vandforsyningsplan 2016 udpeget som områdevandværk i et forsyningsområde (A-E).

Vandværk	Fremtidigt forsyningsområde	Antal forbrugere	Vandforbrug (råvand) M ³
----------	-----------------------------	------------------	-------------------------------------

Odder Vandværk, Ulvskov	A	6.317	633.054
Odder Vandværk, Boulstrup	A	-	364.399
Gylling Vandværk	A	432	117.667
Dyngby Strands Vandværk	A	943	71.435
Balle Vandværk	A	80	27.124
Torrild Vandværk	A	155	17.436
Hou Vandforsyning	A	693	0*
Hundslund Vandværk	B	355	47.865
Hadrup Vandværk	B	33	6.024
Alrø Vandværk	B	146	37.219
Oldrup Vandværk	B	80	8.685
Vandværket "Skovkilde"	C	484	63.760
Amstrup Ege Vandværk	C	167	21.619
Kildepladsen Troldbjerg, Troldbjergværket	D	183	62.660
Kildepladsen Troldbjerg, Fenstenværket	D	123	5.826
Tunø Bys Vandværk	E	177	7.824
Stenkalvens Vandværk	E	34	734
Kysing Næs Fællesvandværk	F	378	0*

Tabel 1: Vandværker fordelt efter forbrug i 2022

*Vandværket indvinder ikke selv vand, men forsynes fra andet vandværk

Beskrivelse af igangsatte og planlagte initiativer for at sikre rent drikkevand

Nedenfor beskrives de initiativer, der er igangsat og planlagt for at beskytte grundvandet. De er opdelt efter tiltag, som sker i henhold til lovkrav og tiltag som sker på baggrund af Kommunalbestyrelsens beslutninger. Et samlet overblik over initiativer kan ses i tabel 3.

Vandområdeplaner

Statens Vandplaner 2009 – 2015 for første planperiode er afløst af vandområdeplaner for anden planperiode (Vandområdeplaner 2015 – 2021) og nu også tredje planperiode (Vandområdeplaner 2021 – 2027). De gældende vandområdeplaner er baseret på en opdatering og videreførelse af vandplanerne for første planperiode sammenholdt med nye indsatser.

Vandområdeplanerne er en samlet plan for at forbedre det danske vandmiljø. De skal sikre renere vand i kystvande, søer, vandløb og grundvand i overensstemmelse med EU's vandrammedirektiv. Der er i vandområdeplanerne krav om, at indsatser på områder inden for både spildevand, grundvand, søer, kystvande og vandløb skal gennemføres inden for en given tidsramme og økonomi.

Kommuneplan 2017 - 2033

I Kommuneplanen er der redegjort for grundvandsbeskyttelsen med henvisning til Vandområdeplanerne.

Der er ikke udpeget nye områder til skovrejsning med henblik på at beskytte grund- og drikkevandsressourcen.

Indsatsområder

Staten udpeger områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD) til at dække det nuværende og fremtidige behov for vand af drikkevandskvalitet, og udpeger følsomme indvindingsområder og indsatsområder for at målrette grundvandsbeskyttelsen. I OSD skal grundvandet i særlig grad beskyttes mod forurening med en målrettet indsats. Kommunen skal derfor udarbejde indsatsplaner for beskyttelse af grundvandet i disse områder på baggrund af statens grundvandskortlægning. Formålet med en indsatsplan er at beskytte den nuværende og fremtidige indvinding af grundvand til kommende generationer mod forurening fra blandt andet nitrat, pesticider og andre sundhedsskadelige stoffer. Indsatsplaner skal godkendes af Kommunalbestyrelsen.

Administrationspraksis for indsatsplaner.

Når der er vedtaget en indsatsplan, er der flere virkemidler, som kommunen kan tage i anvendelse for at sikre nuværende og fremtidige drikkevandsinteresser mod forurening med nitrat og pesticider. Miljø- og Teknikudvalget har den 24. september 2012 (rev. 11.07.2019) godkendt en administrationspraksis for indsatsplanlægningen i Odder Kommune (se bilag 1).

Den godkendte administrationspraksis angiver nuværende og nye indsatser og virkemidler, som kan tages i anvendelse i arbejdet med kommende indsatsplaner til beskyttelse af grundvandet.

Virkemidler, som kan tages i anvendelse i indsatsplaner er:

- Boringsnære beskyttelsesområder BNBO
- Regulering af pesticidanvendelse
- Regulering af nitratbelastning
- Fokus på tilsyn med virksomheder og landbrug
- Ekspropriation af arealer, hvor frivillige aftaler ikke er mulige

Indsatsplaner for fire områder med særlige drikkevandsinteresser samt 5 indvindingsoplunde

Når Miljøstyrelsen overdrager kortlægningen og redegørelsen for indsatsområdet til Odder Kommune, skal kommunen have udarbejdet et udkast til beskrivelse af de foranstaltninger, der foreslås gennemført til beskyttelse af grundvandsressourcen inden for et år. Udarbejdelsen af en indsatsplan sker i et tæt samarbejde med de berørte vandværker, interesseorganisationer og landbruget via et koordinationsforum. Udkastet forelægges koordinationsforummet i Odder Kommune samt Kommunalbestyrelsen, hvorefter udkastet sendes i høring i 12 uger. Derefter vedtages planen endeligt i Kommunalbestyrelsen.

Der er 4 områder med særlige drikkevandsinteresser i kommunen:

- Boulstrup (incl. Boulstrup Vest)
- Tunø (Tunø Bys Vandværk)
- Hundslund (Hovedgård)
- Fillerup

Derud over har Miljøstyrelsen kortlagt indvindingsoplandet til Amstrup Ege Vandværk, Kildepladsen Troldbjerg - Fenstenværket, Gylling Vandværk, Stenkalvens Vandværk (Tunø) og Torrild Vandværk.

Miljøstyrelsen har i 2021 igangsat en revurdering af særlige drikkevandsinteresseområder i Odder Kommune, da der er sket flere ændringer i bla. indvindingsstilladelser. Herefter skal kommunen opdatere og evt. revurdere indsatsplanerne.

De vedtagne indsatsplaner kan ses på: <https://planportal.odder.dk/vand/>



Figur 1: Indsatsområder i Odder Kommune

Indsatsplan for Boulstrup

I december 2011 overdrog Miljøstyrelsen kortlægning og redegørelsen for indsatsområdet Boulstrup Vest til Odder Kommune. Odder Kommune vurderede, at indsatsplan Boulstrup, som var fra 2004, skulle revideres med henblik på at sikre tilstrækkeligt grundlag til at stille krav om grundvandsbeskyttende foranstaltninger.

Indsatsområdet omfatter Boulstrup Vandværk (er nu nedlagt), Dyngby Strands Vandværk, Gosmer-Halling Vandværk (er nu nedlagt), Odder Vandværk, Over Randlev Vandværk (er nu nedlagt), Vandværket "Skovkilde". Odder Kommune har afholdt opstartsmøde med vandværkerne i området samt med landbrugsorganisationerne. Der er løbende blevet afholdt følgegruppemøder med vandværkerne og landbruget.

Efter høring af forslaget i efteråret 2014 blev Indsatsplan Boulstrup endeligt vedtaget af Kommunalbestyrelsen den 18.05.2015.

Odder Kommune har sammen med landbruget indhentet høstudbytter fra landmænd, som har markarealer ved Odder Vandværk, Boulstrupværket. Foreløbige beregninger viser, at nitratudvaskningen ligger lige under drikkevandskravet på 50 mg/l, så dette giver ikke anledning til

dyrkningstiltag i området på nuværende tidspunkt. Kommunen fortsætter i samarbejde med landbruget med at indhente høstudbyttedata hos landmændene.

Indsatsplan for Tunø

Indsatsplan Tunø er endelig godkendt af Kommunalbestyrelsen i 2012.

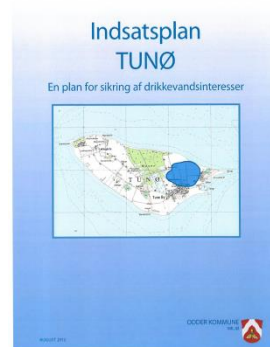
På Tunø er der behov for fortsat at overvåge grundvandet ved Tunø Bys Vandværk. Der sker allerede en grundvandsbeskyttelse, idet der er udlagt en beskyttelseszone på ca. 15 ha med vedvarende græs, hvor der hverken må gødes eller sprøjtes. Overvågningen består af pejlinger i indvindings- og overvågningsboringer samt årlige nitrat- og kloridanalyser.

Derudover har Tunø Bys Vandværk mulighed for at få inddraget en boring, der ligger ca. 140 m vest for vandværket, således at indvindingen bliver spredt. Der skal søges om indvindingstilladelse. Spredning af indvindingen vil give en mindre belastning på grundvandsressourcen.

Indsatsplan for Hundslund (Hovedgård)

Miljøstyrelsens kortlægning af indsatsområdet for Hundslund (Hovedgård) blev overdraget til kommunen i april 2013. Indsatsområdet er et stort område, som også omfatter områder i Horsens og Skanderborg kommuner. Odder Kommune skal udarbejde en indsatsplan for området ved Hundslund. Indsatsområdet omfatter Alrø Vandværk, Hadrup Vandværk, Hundslund Vandværk og Oldrup Vandværk.

I forbindelse med udarbejdelse af planen blev der nedsat en følgegruppe, som består af de berørte vandværker samt landbruget og kommunen. Følgegruppen blev inddraget i arbejdet med indsatsplanen, med blandt andet det formål at skabe medejerskab til planen med fokus på vandforsynings- og grundvandsbeskyttelsesforhold. Forslag til indsatsplan blev sendt i høring fra den 22.12.2017 til den 16.03.2018. Planen blev endeligt vedtages den 27.08.2018 af Kommunalbestyrelsen.



Indsatsplan for Fillerup

Miljøstyrelsens kortlægning af indsatsområdet for Fillerup blev overdraget til kommunen i december 2013, og Odder Kommune skal udarbejde en indsatsplan for området. Indsatsområdet omfatter Balle Vandværk, Odder Vandværk og Torrild Vandværk samt delvist Vandværket Skovkilde og Gjesing Vandværk (Skanderborg Kommune). I forbindelse med Miljøstyrelsens kortlægning af området blev det oprindelige OSD-området udvidet til også at omfatte Torrild Vandværk. På grund af tidspress fik Miljøstyrelsen ikke kortlagt Torrild Vandværks indvindingsopland før i 2014 / 2015. Miljøstyrelsen har kortlagt området og overdraget det til kommunen den 30.06.2015.

I forbindelse med udarbejdelse af planen blev der nedsat en følgegruppe, som består af de berørte vandværker samt landbruget og kommunen. Følgegruppen blev inddraget i arbejdet med indsatsplanen, med blandt andet det formål at skabe medejerskab til planen med fokus på vandforsynings- og grundvandsbeskyttelsesforhold. Forslag til indsatsplan blev sendt i høring fra den 18.01.2022 til den 05.05.2022. Planen blev endeligt vedtaget den 20.06.2022 af Kommunalbestyrelsen.

sårbarhed over for overfladepåvirkning. Efterfølgende fastlagde Miljøstyrelsen BNBO for de resterende vandværksboringer i kommunen. Det drejede sig om boringer hos Torrild Vandværk, vandværket Skovkilde og Tunø Bys Vandværk.

Regeringen har i januar 2019 indgået en ny tillægsaftale, som blandt andet omhandler reduktion af risikoen for nedsivning af pesticider i boringsnære beskyttelsesområder (BNBO). Aftalen betyder

- At kommunerne over de næste 3 år pålægges at gennemgå BNBO for at sikre drikkevandet ved opkøb af jord eller brug af lokale sprøjteforbud.
- At lodsejerne kompenseres for tabt indtægt, og udgifterne betales af vandforbrugerne. Det vil føre til en lidt højere vandregning – cirka 8 – 12 kr. om året for en gennemsnitlig husstand.
- Har kommunerne ikke sikret BNBO tilstrækkeligt inden for 3 år, indføres et generelt sprøjteforbud.

Der blev forelagt en sag på Miljø-, Teknik- og Klimaudvalget den 19.02.2019, hvor udvalget besluttede, at arbejdet med BNBO skal fremskyndes, hvorfor forvaltningen pålægges at udarbejde konkret handleplan for arbejdet til fremlæggelse på møde inden udgangen af juni måned. Handleplanen skal sigte på udvidede beskyttelseszoner iflg. gældende lovgivning, ligesom der laves frivillige aftaler, subsidiært BNBO efter § 24.

Forvaltningen har efterfølgende kontaktet Niras til at udarbejde en handleplan. Handleplanen blev gennemgået på ekstraordinært udvalgsmøde den 15.05.2019 og godkendt på udvalgsmøde den 04.06.2019. I forbindelse med det videre arbejde udarbejdede Niras en risikovurdering for udvalgte vandværker, som blev godkendt af udvalget den 28.04.2020. Der har været afholdt møder med vandværkerne omkring indsatser ved deres boringer. I efteråret 2020 vedtog Miljø-, Teknik- og Klimaudvalget ud fra henvendelse fra vandværkerne, at BNBO for de 8 vandværkers boringer skulle genberegnes. BNBO'erne blev genberegnet og godkendt af Miljøstyrelsen i foråret 2021. Medio 2021 har Niras og forvaltningen afholdt indledende møder med lodsejere og vandværker om grundvandsbeskyttelse inden for BNBO. Der har været en positiv tilkendegivelse om grundvandsbeskyttelse. Niras udsendte i september 2021 forslag til aftaler, hvorefter der er foretaget forhandlinger, som indtil 01.09.2023 har resulteret i 2 frivillige aftaler, 3 frivillige aftaler på ekspropriationslignende vilkår (aftalerne ligger hos SKAT til afgørelse), 2 forpagtningsaftaler og 1 købsaftale.

I juni i år kom der en udmelding fra Miljøstyrelsen om, at der kommer en lovændring, der forpligtiger kommunerne til at give forbud mod anvendelse af sprøjtemidler i BNBO. Det forventes, at lovændringen træder i kraft midt i 2024.

Skovrejsning

Odder Kommunes Kommunalbestyrelse har vedtaget en politik for Teknik og Miljø, hvoraf et af punkterne er:

"At der fortsat er rent vand i kommunen, herunder at der er undersøgt muligheder for skovrejsning for at sikre grundvandet."

Odder Kommune har afholdt møder med Vandrådet, de lokale vandværker og Naturstyrelsen om skovrejsning i Boulstrupområdet med start i 2010. Efter tilbagemeldinger fra vandværkerne besluttede Kommunalbestyrelsen den 12. august 2013 at indgå i samarbejde med Odder Vandværk

og Naturstyrelsen om at etablere 140 ha skov i Boulstrup, og at kommunen bidrager med 120.000 kr. / år de næste 20 år.

December 2013 blev dette samarbejde markeret med en seance, hvor der blev plantet 100 træer på Odder Vandværks grund ved Boulstrup. Styrelsen har haft kontakt til enkelte lodsejere om opkøb af jord til skovrejsning, men det har endnu ikke været muligt at indgå frivillige aftaler. I foråret 2021 har forvaltningen foranlediget af Kommunalbestyrelsen fået udarbejdet en handleplan for det fortsatte arbejde med skovrejsning ved Boulstrup. Handleplanen indeholder 3 mulige løsninger for skovrejsning – jordfordeling, påbud jf. Miljøbeskyttelseslovens §26a og ekspropriation i h.t. Planlovens §47. Forvaltningen har indstillet, at der igangsættes et projekt med jordfordeling, da det vurderes at være den bedste mulighed for etablering af skov. Handleplanen blev behandlet på Kommunalbestyrelsens møde den 30. august 2021, hvor der blev besluttet, at der igangsættes en forundersøgelse i projektområdet med henblik på jordfordeling, og at der gives en status efter 6 måneder. Forundersøgelsen viser, at der er muligheder, som der arbejdes videre med.

I oktober 2022 traf Kommunalbestyrelsen en principbeslutning om at et kommunalt areal ved Hou indgår i en mulig handel med lodsejer, som har jord inden for skovrejsningsområdet. Naturstyrelsen har i år fået en mulighed for at indgå en købsaftale med arealer inden for skovrejsningsområdet under forudsætning af, at arealet ved Hou kan indgå i handlen. Forvaltningen sendte i juni en forespørgsel til Ankestyrelsen om salg af arealet. Styrelsen vendte efterfølgende tilbage med svar, om at de ikke kan give samtykke til salg af arealet uden offentligt udbud. Der vil blive undersøgt andre muligheder. I maj i år traf Kommunalbestyrelsen beslutning om ændring af udgiftsfordeling ved køb af arealer således, at ved den første handel medfinansierer Odder Kommune med 25 %, og den fremtidige medfinansiering fastsættes fra handel til handel med udgangspunkt i den oprindelige aftale.



Statslig skovrejsning - UDGÅET	Eksisterende aftaler fortsætter
Kommunal skovrejsning - UDGÅET	Eksisterende aftaler fortsætter
Vandværker rejser skov	Opkøb af hele eller noget af en landbrugsejendom ved finansiering over taksterne Statsligt tilskud ved min. 2 ha skovrejsning
Privat skovrejsning	Statsligt tilskud ved min. 2 ha skovrejsning Privat lodsejer kan plante skov og sælge arealet til vandværket

--	--

Tabel 2: Muligheder for skovrejsning

Sløjfning af brønde og boringer

Gamle brønde og boringer er en kilde til forurening af grundvandet. De virker som kanaler for forurening, som f.eks. olie, sprøjtemidler, som siver fra jordoverfladen til grundvandet. Sløjfningen af de gamle brønde og boringer i kommunen vil derfor være med til at forbedre og sikre grundvandet.

I 2006 besluttede vandværkerne og Odder Kommune at indgå et samarbejde om sløjfning af gamle brønde og boringer. Vandværkerne bidrager med 50.000 kr. og Odder Kommune bidrager med 50.000 kr. til sløjfning af gamle brønde og boringer.

Siden 2006 er der sløjfet 170 brønde og boringer i hele Odder Kommune, og der resterer mindre end 70 brønde og boringer.

Husdyrgodkendelser og grundvand

I forbindelse med godkendelse af husdyrbrug vil det ikke længere være muligt at stille vilkår for landbrugsarealer beliggende i nitratfølsomme områder. Beskyttelsen af nitratfølsomme indvindingsområder overgår fuldt ud til kommunernes indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse.

Ekstensivt landbrug - dyrkningsaftaler

Med ekstensivt drift af landbrugsarealer er det muligt at reducere udvaskning af næringsstoffer og pesticider fra landbruget til vandmiljøet – herunder grundvandet. Vandværkerne har mulighed for at indgå frivillige dyrkningsaftaler med landbruget mod kompensation for reduceret høstudbytte. Aftaler kan omfatte økologisk dyrkning, dyrkning uden pesticider eller braklægning. Derudover kan der være tale om miljøvenlig drift ved pleje af græs- og naturarealer.

Hvis vandværkerne ikke kan opnå aftale herom på rimelige vilkår, og hvis der er vedtaget en indsatsplan for et område efter vandforsyningslovens § 13 eller § 13a, kan kommunalbestyrelsen pålægge



rådighedsindskrænkninger eller andre foranstaltninger, som er nødvendige for at sikre nuværende eller fremtidig drikkevandsinteresser mod forurening med nitrat eller pesticider.

I henhold til Miljøbeskyttelseslovens § 26a og § 24, kan kommunalbestyrelsen endeligt eller midlertidigt mod fuld erstatning, pålægge ejeren af en ejendom i området rådighedsindskrænkninger eller andre foranstaltninger.

Landbrugsstyrelsen giver blandt andet tilskud til:

- Pleje af græsarealer og naturarealer – 5-årigt tilsagn
- Økologisk Arealtilskud – fler-årige tilsagn
- Ekstensivering med slæt
- Målrettet arealregulering
- Tilskud til privat skovrejsning
- Multifunktionel jordfordeling

Privat forbrug af sprøjtemidler

En undersøgelse af forbruget af pesticider i private haver, som Miljøstyrelsen har foretaget i 2020, viser, at salget af sprøjtemidler er begyndt at stige igen efter en periode med fald. Den årlige opgørelse af salget startede i 2007. Ser man på mængden af sprøjtegifte, brugte danske haveejere samlet set, hvad der svarer til 2,3 procent af det samlede forbrug af pesticider i Danmark.

Forhandlere af sprøjtemidler til private skal have uddannet personale, så haveejerne kan få kyndig hjælp til at vælge sprøjtemidler og til at forstå brugsanvisningen. På den måde vil man sikre, at folk får tilstrækkelig rådgivning, inden de bruger midlerne derhjemme. På Miljøstyrelsens hjemmeside kan man læse mere om at reducere det private forbrug samt om at anvende sprøjtemidler mest miljøvenligt. Se følgende link: <https://mst.dk/kemi/pesticider/anvendelse-af-pesticider/private-ikke-professionel-brug/tips-til-faerre-pesticider/>

Anden beskyttelse af grundvand

Ud over de nævnte initiativer, vurderes der også på beskyttelsen af grundvandet i forbindelse med:

- Tilsyn med vandværker – teknisk tilsyn og vandkvalitet
- Vilkår i miljøgodkendelser på virksomheder og landbrug – håndtering og opbevaring af kemikalier, affald og evt. andre stoffer som kan give anledning til forurening.
- Tilsyn med landbrug og virksomheder – håndtering af kemikalier, olie, sprøjtegifte

Skema – overblik over igangsatte og planlagte initiativer

Initiativ	Baggrund	Tidsplan	Bemærkninger
Vandområdeplaner	Lovkrav	2021 - 2027	Vandområdeplanerne er en samlet plan for at forbedre det danske vandmiljø. De skal sikre renere vand i kystvande, søer, vandløb og grundvand i overensstemmelse med EU's vandrammedirektiv.
Kommuneplan 2021-2033	Lovkrav	2021	Kommuneplan 2021-2033 blev endelig vedtaget den 13.12.2021. Kommuneplanen vil sikre, at målsætninger og retningslinjer i statens vandplaner bliver fulgt herunder udarbejdelse af indsatsplaner for beskyttelse af grundvandet i OSD-områder.

Indsatsplan for Boulstrup	Lovkrav	2015	Planen blev vedtaget endeligt af Kommunalbestyrelsen 18.05.2015. Planlægning af mulige indsatser er påbegyndt. https://planportal.odder.dk/vand/indsatsplan-boulstrup/indledning/ Indsatsbehov i samarbejde med landbruget og vandværker pågår
Indsatsplan for Tunø	Lovkrav	2012	Planen er vedtaget endeligt. https://planportal.odder.dk/vand/indsatsplan-tunoe/
Indsatsplan for Hundslund (Hovedgård)	Lovkrav	2018	Planen blev vedtaget endeligt af Kommunalbestyrelsen 27.08.2018. https://planportal.odder.dk/vand/indsatsplan-hundslund/indledning/
Indsatsplan for Fillerup	Lovkrav	2022	Indsatsplanen blev vedtaget af Kommunalbestyrelsen den 20.06.2022. https://planportal.odder.dk/vand/indsatsplan-fillerup/
Indsatsplan for Amstrup Ege, Fensten, Gylling og Stenkalvens Vandværker	Lovkrav	2025	Miljøstyrelsens kortlægning af indvindingsoplande for Amstrup Ege Vandværk, Kildepladsen Troldbjerg - Fenstenværket, Gylling og Stenkalvens Vandværker blev overdraget til kommunen den 30.06.2015. Derefter skulle Odder Kommune udarbejde indsatsplaner for indvindingsområderne. Da Miljøstyrelsen nu er i gang med revurdering af kortlægning, udsættes kommunens arbejde med indsatsplaner.
Vandforsyningsplan for Odder Kommune	Frivilligt	2016	Planen blev godkendt af Kommunalbestyrelsen den 30.05.2016.
BNBO projekt	Udvalget for Klima og Plan	2019-2023	Der er udarbejdet en handleplan og en risikovurdering om BNBO. Forhandlinger og indgåelse af aftaler om grundvandsbeskyttelse inden for BNBO er i gang.
Skovrejsningsprojekt	Miljø- og Teknikpolitik	-	Forvaltningen har indgået samarbejdsaftale med Odder Vandværk A.m.b.A. og Naturstyrelsen om skovrejsning på et 140 ha stort areal ved Boulstrup. Forvaltningen har udarbejdet en handleplan, der beskriver mulighederne for skovrejsning. Forundersøgelse er udført, og der arbejdes videre med mulighederne.
Sløjfning af brønde og borer	Teknisk udvalg	Fortløbende	I 2006 vedtog vandværkerne og Odder Kommune at indgå i et samarbejde om sløjfning af gamle brønde og borer. Vandværkerne og Odder Kommune bidrager med hver 50.000 kr.

Tabel 3: Oversigt over igangsatte og planlagte initiativer der skal sikre rent drikkevand

Idé-katalog: Oversigt over forslag til grundvandsbeskyttelse

Ud over de nævnte tiltag i tabel 3, der skal sikre rent drikkevand, kan der suppleres med nedenfor nævnte forslag.

		Forslag
	Kommunen	

Reduktion af pesticidforbrug		<ol style="list-style-type: none"> 1. Pesticidkampagner, der er målrettet haveejere i pesticidfølsomme områder. Borgerne oplyses om vigtigheden af at beskytte grundvandet. 2. Indføje klausul om at der på kommunale arealer, der forpagtes ud, skal drives uden brug af sprøjtemidler. 3. Udpege flere skovrejsningsområder i Kommuneplanen. 4. Information om mulighederne for tilskud til skovrejsning i udpegede skovrejsningsområder. 5. Deltage i skovrejsningsprojekter sammen med Naturstyrelsen og vandværkerne. 6. Information om mulighederne for tilskud til dyrkningsaftaler. 7. Anvende økologiske produkter i kommunale institutioner.
	Vandværker	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aftaler om dyrkning uden pesticider, miljøvenlig landbrugsdrift eller skovrejsning. 2. Samarbejde med kommunen om pesticidkampagner, der er målrettet haveejere i pesticidfølsomme områder. Borgerne oplyses om vigtigheden af at beskytte grundvandet.
Begrænse risiko for forurening af grundvandet	Kommunen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kampagner om vedligeholdelse / kontrol af olietanke. 2. Opspore gamle deponier i sårbare områder i samarbejde med Region Midt. 3. Med udpegning af boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) har kommunen mulighed for ved påbud eller forbud at fastsætte konkrete beskyttelsesforanstaltninger. Ved lovligt bestående forhold skal der gives fuld erstatning.
	Vandværker	<ol style="list-style-type: none"> 1. Deltage sammen med kommunen og Region Midt i opsporing af gamle deponier. 2. Etablering af overvågningsboringer mellem forurening og vandværksboringer.

Tabel 4: Forslag til grundvandsbeskyttelse

Organisering og finansiering af opgaver med drikkevandsbeskyttelse

Hvem gør hvad? Opgaverne med beskyttelse af grundvandet er fordelt på følgende måde:

EU	Vandrammedirektivet (god tilstand – kvantitet og kemisk), Drikkevandsdirektivet (kvalitet), Nitratdirektivet
----	--

Staten	Overordnet myndighed, lovgivning Vandområdeplaner Kortlægning, Pesticidgodkendelse og – kontrol
Kommuner	Myndighed Indsatsplaner, BNBO, Vandforsyningsplaner Tilsyn, tilladelser Påbud
Vandværker	Levere rent drikkevand til forbrugere Indgå frivillige aftaler med lodsejere om ingen brug af pesticider nær borer
Vandrådet i Odder	Kontaktorgan for vandværkssamarbejde Forhandler i forhold til offentlige myndigheder Bistå almene vandforsyninger

Tabel 5: Fordeling af opgaver med grundvandsbeskyttelse

Finansiering af opgaverne med grundvandsbeskyttelse

Staten	Staten står for kortlægning af områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD).
Kommunen	Kommunen står for at udarbejde indsatsplaner ud fra statens kortlægning. Kommunen får tildelt DUT-midler fra staten til udarbejdelse af indsatsplanerne. Kommunen skal udarbejde BNBO-handleplaner og skal gennemføre aftaler om grundvandsbeskyttelse og evt. give påbud.
Vandværker	Vandværkerne står for at udføre de indsatser, som er nødvendige for at beskytte grundvandet. Vandværkerne kan lægge udgifterne til grundvandsbeskyttelse på taksterne, når der er det nødvendige grundlag for det.

Tabel 6: Oversigt over finansiering af grundvandsbeskyttelsen

Bilag 1: Administrationspraksis for udarbejdelse af indsatsplaner Godkendt af Miljø- og Teknikudvalget d. 24. september 2012



Notat

Til:	Sagen
Fra:	Birgit D. Kristensen
Notat til sagen:	Indsatsplanlægning, opdateret 11.07.2019

Miljø

Rådhusgade 3
8300 Odder

Administrationspraksis for udarbejdelse af indsatsplaner, version 1

Byrådet i Odder Kommune vil sikre, at der fortsat er rent drikkevand i hele kommunen.

Byrådet besluttede på møde d. 12. marts 2012, at der skal udarbejdes en bindende plan for, hvordan kommunen offensivt tager konkrete skridt hertil.

"Plan for rent drikkevand" beskriver de planlagte og igangsatte tiltag som vil medvirke til at sikre fortsat rent drikkevand i Odder kommune. Nogle af disse tiltag er betinget af lovkrav, andre har baggrund i Byrådets arbejde.

Odder Kommune har udarbejdet indsatsplan for indsatsområderne Boulstrup, Tunø og Hundslund.

Der skal desuden udarbejdes indsatsplan for indsatsområdet Fillerup, samt for Amstrup Ege, Fensten, Gylling og Stenkalvens Vandværker.

En indsatsplan er en kommunal plan for beskyttelse af grundvandet. Udarbejdelsen af en indsatsplan sker i et tæt samarbejde med de berørte vandværker, interesseorganisationer og landbruget via et koordinationsforum.

Grundlæggende er arbejdsfordelingen således, at kommunen i samarbejde med de relevante berørte interessenter udarbejder indsatsplanerne – og så er det de berørte vandværker der betaler for at gennemføre indsatserne i planen.

Når der er udarbejdet konkrete forslag til indsatsplaner vil disse blive forelagt Byrådet til godkendelse.

Denne administrationspraksis blev vedtaget af Miljø- og Teknikudvalget på møde den 24.09.2012, opdateret 11.07.2019 (version 1) og forelægges Miljø-, Teknik- og Klimaudvalget den 13.08.2019.

Redegørelse

I Danmark er det overordnede mål, at vandforsyningen skal være baseret på urensset grundvand (undergået en simpel vandbehandling) samt at forurening skal afværges ved kilden.

Formålet med en indsatsplan er at beskytte den nuværende og fremtidige indvinding af grundvand til kommende generationer.

En effektiv indsatsplan skal beskytte grundvandet i Odder Kommune mod forurening fra blandt andet nitrat, pesticider og andre sundhedsskadelige stoffer.

11-07-2019

Sags Id. S2019-8496

Sagsbeh.

Birgit Damgaard Kristensen

Tlf. 3084 3485

birgit.kristensen@odder.dk

Dok id. D2019-85122

I op mod hver 6. vandværksboring (tidligere hver 4. boring) i Odder Kommune er der fundet spor af pesticider – typisk BAM og desphenyl-chloridazon, hvilket nødvendiggør en øget indsats, hvis man fortsat ønsker vandforsyning baseret på urensset grundvand. At der er færre forurenede boringer nu, skyldes, at forurenede boringer er sløjfet, siden administrationspraksis blev vedtaget i 2012.

I Odder Kommune er der 4 områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD). Inden for disse områder samt ved 4 vandværker skal / har Odder Kommune udarbejde indsatsplaner. Indsatsplanen skal beskrive de nødvendige indsatser til at sikre drikkevandsinteresserne. Der skal således tages stilling til mulige forureningskilder, og nødvendige afværgetiltag skal vurderes. Grundlaget for indsatsplanerne er en detaljeret kortlægning af grundvandsressourcen og dens naturlige beskyttelse foretaget af Naturstyrelsen, Århus. Kortlægningen blev færdiggjort i 2015. Kommunernes indsatsplanlægning blev i første omgang finansieret frem til 2017. Da der fortsat kommer nye indvindingsboringer, vil indsatsplanlægningen fortsætte, og finansieringen er forlænget til 2020.

Et år efter modtagelsen af kortlægningsmaterialet skal der ligge et udkast til indsatsplan.

Indsatsplan for Tunø blev endelig vedtaget i Byrådet den 10.09.2012.

Indsatsplan Boulstrup blev endelig vedtaget af Byrådet den 18.05.2015.

Indsatsplan Hundslund blev endelig vedtaget af Byrådet den 27.08.2018.

Øvrige indsatsplaner forventes påbegyndt efteråret 2019.

Iværksatte indsatser og virkemidler

Odder Kommune har allerede iværksat en række tiltag for at beskytte grundvandet:

- "Plan for rent drikkevand" er en plan, som beskriver de planlagte og igangsatte tiltag som vil medvirke til at sikre fortsat rent drikkevand i Odder kommune. Nogle af disse tiltag er betinget af lovkrav andre har baggrund i Byrådets arbejde.
- Odder Kommune sørger for sammen med Vandrådet i Odder Kommune at sløjfe gamle brønde og boringer, især i OSD-områderne.
- Som udgangspunkt udvikles der ikke nye byområder på arealer, der er sårbare over for forurening af grundvandet.
- Der sprøjtes ikke på de kommunale arealer. Der gives dog dispensation til bekæmpelse af invasive arter, f.eks. bjørneklo.
- Ved indgåelse af nye forpagtningsaftaler af de kommunale jorde, er der fra 2019 krav om, at der ikke må anvendes sprøjtemidler.
- Deklarationer mod anvendelse af pesticider ved salg af alle kommunale arealer.
- Krav til membran i regnvandsbassiner i OSD-områder

Nye virkemidler i de kommende indsatsplaner

Erfaringer fra andre kommuner viser, at 1. generations indsatsplaner, hvor indsatserne var båret frem af et 100 % frivillighedsprincip, ikke har haft den store effekt.

Såfremt der skal etableres en øget beskyttelse af grundvandet, har det vist sig nødvendigt, at have mulighed for at gennemføre rådighedsindskrænkninger med henblik på regulering af aktiviteter i sårbare grundvandsområder eller i umiddelbar nærhed til boringer.

De relevante virkemidler er:

Pesticidregulering:

Indsatsplanerne bør give mulighed for at gennemføre nødvendige rådighedsindskrænkninger med henblik på regulering i anvendelsen af pesticider i sårbare grundvandsområder. Denne type rådighedsindskrænkninger for bl.a. pesticider er muliggjort ved Miljøbeskyttelseslovens § 26a. Virkemidlet vil kun blive taget i brug, såfremt det berørte vandværk er indforstået med at afholde samtlige omkostninger ved tiltaget.

Boringsnære beskyttelsesområder:

Ved arbejdet med indsatsplaner er det muligt at bruge boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) som virkemiddel i forhold til beskyttelse omkring boringer til almene vandforsyninger.

I 2013 fik Odder Kommune tilskud til at udpege boringsnære beskyttelsesområder omkring almene vandforsyninger samt til at udarbejde BNBO-handleplaner. I 2016 fik staten udpeget BNBO omkring alle de indvindingsboringer til almene vandforsyninger, som ikke havde fået udpeget et BNBO.

Udlægning af boringsnære beskyttelsesområder indebærer, at der er hjemmel til restriktioner ved påbud og forbud (Miljøbeskyttelseslovens § 24) for at undgå forurening, begrænsninger ift. pesticider eller oplag eller etablering af vaskepladser. Er der tale om forbud mod lovligt bestående forhold, vil nedlæggelse af forbud medføre erstatning til de berørte lodsejere.

Virkemidlet vil kun blive taget i brug, såfremt det berørte vandværk er indforstået med at afholde samtlige omkostninger ved tiltaget.

Regulering af nitratbelastning:

Indsatsplanerne bør give mulighed for indsats mod udvaskning af nitrat.

Nitratudvaskningen i rodzonen på markniveau må ikke overskride 50 mg/l i gennemsnit i et indsatsområde med hensyn til nitrat. Grænseværdien på 50 mg nitrat/l er fastsat i EU's Vandrammedirektiv.

Denne regulering skal både foregå gennem frivillige aftaler om ændring i arealudnyttelse samt påbud via Miljøbeskyttelseslovens § 26a, hvis man ikke kan indgå frivillige aftaler.

Som nyt værktøj, vil virkemidlet kun blive taget i brug, såfremt det berørte vandværk er indforstået med at afholde samtlige omkostninger – og såfremt det ikke er muligt at indgå frivillige aftale med de berørte lodsejere.

Fokus på tilsyn med virksomheder og landbrug:

De kommende indsatsplaner bør indeholde et værktøj, der hedder fokus på kommunalt tilsyn med virksomheder og landbrug, der udfører aktiviteter, der kan forurene grundvandet.

Ekspropriation:

Indsatsplanerne bør åbne mulighed for, at ekspropriationsværktøjet i særlige tilfælde kan anvendes, hvis en lodsejer ikke frivilligt vil indgå en aftale om rådighedsindskrænkning i forhold til anvendelse af kvælstof eller pesticider.

I disse særlige tilfælde, bør det være muligt at ekspropriere retten og pålægge lodsejeren restriktioner mod fuld erstatning.

Det vil normalt være det vandværk, der får gavn af rådighedsindskrænkningen, der skal betale for erstatningen.

Virkemidlet vil kun blive taget i brug, såfremt det berørte vandværk er indforstået med at afholde samtlige omkostninger ved ekspropriationen.

Indsatser

Det er Odder Kommunes hensigt at lade indsatsen ske, der hvor behovet og dermed effekten af tiltagene vil være størst. Indsatserne prioriteres dermed tidsmæssigt i samarbejde med de berørte vandværker og i samarbejde med Region Midtjylland om jordforurening.

Generelt gælder det, at jo tættere en mulig kilde til forurening ligger på en indvindingsboring og jo større grundvandsrisiko, der er forbundet med den enkelte kilde, jo højere prioriterer Odder Kommune, vandværkerne og Region Midtjylland en indsats mod forureningskilden. Det vil sige, at beskyttelsestiltag i boringsnære beskyttelsesområder BNBO prioriteres særligt højt. Dette sker for at opnå en hurtig effekt og for at begrænse indsatsen længere væk fra indvindingen. Er tiltag inden for BNBO ikke tilstrækkeligt, vil der blive vurderet på beskyttelsestiltag inden for grundvandsdannende opland og/eller indvindingsopland til indvindingsboringer.

Indsatser, som kan tages i anvendelse til beskyttelse af grundvandet:

- Dyrkningsaftaler – økologi, dyrkning uden pesticider, braklægning

- Miljøvenlig landbrugsdrift – f.eks. pleje af græs- og naturarealer
- Skovrejsning inden for indsatsområder med hensyn til nitrat
- Naturgenopretning
- Pesticidkampagner
- Overvågning af grundvandet – monitoringsboringer og supplerende analyser
- Skånsom indvindingsstrategi
- Opsporing og sløjfning af brønde og boringer
- Tilsyn med landbrug - fokus på vaske- og fyldpladser samt opbevaring af husdyrgødning, pesticider og olietanke
- Tilsyn med virksomheder – fokus på opbevaringsfaciliteter, olietanke, værkstedsaktiviteter, spildevand
- Anvendelse af påbudsmulighederne i Miljøbeskyttelsesloven, § 24 og § 26a
- Ekspropriation
- Ingen store nedslivningsanlæg for spildevand
- Undersøgelse og evt. oprensning af forurenede grunde
- Begrænse udbringning af spildevandsslam
- Der gives ikke tilladelse til markvanding og lign. fra det nedre magasin

JURA

Restriktioner ift. pesticid og nitrat:

Når der er vedtaget en indsatsplan for et område efter vandforsyningslovens § 13 eller § 13a, kan kommunalbestyrelsen, hvis der ikke kan opnås en aftale herom på rimelige vilkår, endeligt eller midlertidigt mod fuldstændig erstatning pålægge ejeren af en ejendom i området de rådighedsindskrænkninger eller andre foranstaltninger, som er nødvendige for at sikre nuværende eller fremtidig drikkevandsinteresser mod forurening med nitrat eller pesticider iht. Miljøbeskyttelseslovens § 26a og § 24.

Boringsnære beskyttelsesområder:

Områderne udlægges efter Miljøbeskyttelseslovens § 24.

ØKONOMI

Finansiering af indsatserne

Det er en forudsætning, at de private vandværker bidrager økonomisk, såfremt der skal ske ændret arealanvendelse, dyrkningsrestriktioner eller andre restriktioner. Som udgangspunkt gennemfører vandværkerne indsatserne som frivillige aftaler.

Kommunen afholder udgifterne til et øget eller skærpet tilsyn med virksomheder og landbrug.

Odder Kommune og vandværkerne arbejder allerede sammen om en fælles indsats, som er sløjfning af gamle brønde og boringer, især i OSD-områderne. Kommunen og vandværkerne bidrager med i alt 100.000 kr. pr. år til sløjfning af gamle brønde og boringer.

Udarbejdelsen af indsatsplanerne er en kommunal opgave og er delvist DUT finansieret.